

KROONDUIVEN.

De grootste van alle tegenwoordig levende duivensoorten zijn wel de kroonduiven, behorende tot de onderfamilie der *Gourinae*. Ze komen in 't wild voor in de kustwouden van Nieuw-Guinee en de omringende eilanden, zooals Waigeoe, Salawati en Misool. Jammer, dat er ook onder deze prachtdieren, terwille der niets ontziende mode, zoo vreeselijk wordt huisgehouden. Daar ze gemakkelijk te vangen zijn en de inboorlingen het vleesch gaarne eten, is het te begrijpen dat ze zich niet sterk vermenigvuldigen. Gelukkig zijn er thans regelingen getroffen, waardoor de jacht tenminste eenigszins beperkt wordt.

Ongeveer een half jaar geleden bracht mijn zoon een viertal van deze mooie vogels van Ambon mede. Ze worden daar vrij veel in gevangen staat gehouden, wat tot de valsche gevolgtrekking geleid heeft,

dat ze ook op dit eiland in het wild zouden voorkomen.

Het viertal, dat thans in mijn bezit is en dat zich aan het koele bergklimaat van Lembang uitstekend weet aan te passen, behoort tot twee verschillende soorten. Drie behoren tot de soort *Goura coronata*, de gewone kroonduif, de vierde is de Waaiierduif, ook wel Victoria-kroonduif genaamd, *Goura Victoria*. Het grootste deel dezer verzameling is afgebeeld in figuur 1.

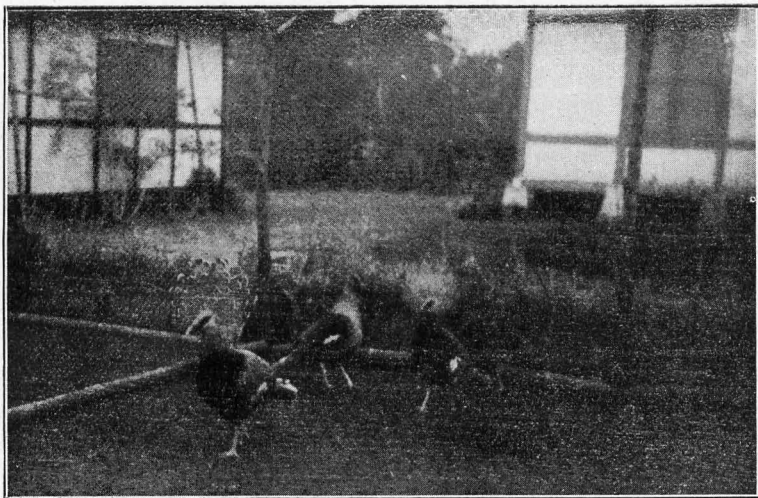

Fig. 1. Een groepje kroonduiven in een groot kippenhok. Op den voorgrond een Victoria-kroonduif, waarachter twee gewone kroonduiven.

Laten we even aan de hand van BREHM een korte beschrijving van de vogels geven. Zooals we zullen zien, wijkt die beschrijving in enkele opzichten af van hetgeen ik heb kunnen waarnemen.

De gewone kroonduif, zegt BREHM, bereikt een lengte van 75 c.M.; de vleugellengte bedraagt 38, de staartlengte 26 c.M. De veeren zijn overheerschend leiblaauw, op onderrug, vleugel en staart iets donkerder. De groote vleugeldekveeren zijn in het midden wit, aan den wortel zwart en aan de spits bruinrood. Hierdoor ontstaat op zij een mooie helderwitte, breede band. Aan het einde zijn de staartveeren met een licht grijsblauwe band versierd. De iris is scharlakenrood, de snavel grijs, de voet rood en als 't ware met een wit poeder overdekt.

BREHM merkt verder op, dat mantel en schouders bruinrood zijn. Dit lijkt me niet geheel juist. Bij de mannetjes is de geheele borst donker kastanjebruin, wat ook bij de Victoria-kroonduif het geval is, het wijfje echter, dat wat kleiner is (misschien is het nog niet volwassen) heeft een effen grijze borst en hier is het voorste gedeelte van den rug en de schouderstreek bruin getint. Of dit een gewoon verschijnsel is van geslachts-dimorphisme, weet ik niet. Nergens heb ik iets omtrent het verschil tusschen mannetje en wijfje kunnen vinden.

Bij de Victoria-kroonduif, die volgens VAN BALEN enkel waargenomen is op de eilanden Kordo, Soëk en Jobi in de Geelvinkbaai, is de band op zij van het lichaam blauwgrijs en de iris volgens BREHM zinnoberrood. Ik kan echter geen verschil in kleur zien tusschen de iris van deze en die van de voorgaande soort.

Het grootste sieraad van deze vogels is de kroonkuif van haardunne veertjes, (fig 2), die bij de waaierduif aan het einde voorzien zijn van kleine witte vlaggetjes met oogvormige vlekken, welke goed uitkomen op figuur 1.

Ofschoon ze zeer goed kunnen vliegen, houden ze zich voornamelijk op den bodem op. Haar levenswijze komt wel iets met die der fazanten overeen. Wanneer ze worden opgeschrikt, vliegen ze op de onderste takken der boomen, waar ze ook den nacht slapende doorbrengen.

In gevangen staat zijn ze zeer gemakkelijk

te houden. Ik heb ze met enkele kippen in een groote ren opgesloten. Het voedsel bestaat uit maïs, gabah, rijst, brood, aardappelen, pisang, enz. Zooals men ziet, eten ze gewoon met de kippen mee. Bij het eten wordt een brok met de punt van den snavel opgepikt. Daarna bewegen ze den kop met een korten ruk achterwaarts, terwijl ze den bek openen. Op deze wijze wordt het voedsel in de keel geworpen en daarna doorgeslikt.

Merkwaardig is ook de wijze, waarop ze drinken. In tegenstelling met de meeste andere vogels, die na een mondvul water genomen te hebben den snavel omhoog steken en zoo het vocht in den slokdarm laten loopen, zuigen ze het water naar binnen. Dit doen trouwens ook alle andere duivensoorten.

Haar bewegingen zijn over 't algemeen sierlijk en statig. Alles doen ze even langzaam en deftig. Dit geeft soms tot grappige tooneeltjes aanleiding. Wanneer ze tegelijk met de kippen gevoerd worden, zijn deze laatste, die veel vlugger zijn, er natuurlijk als de kippen bij om de lekkerste beetjes weg te pikken. Gewoonlijk zien de kroonduiven dat een poos met stomme verbazing aan. Op een gegeven oogenblik wordt het ze echter te machtig. Met opgeheven vleugels rennen ze, daarbij sierlijke danspassen makend, op

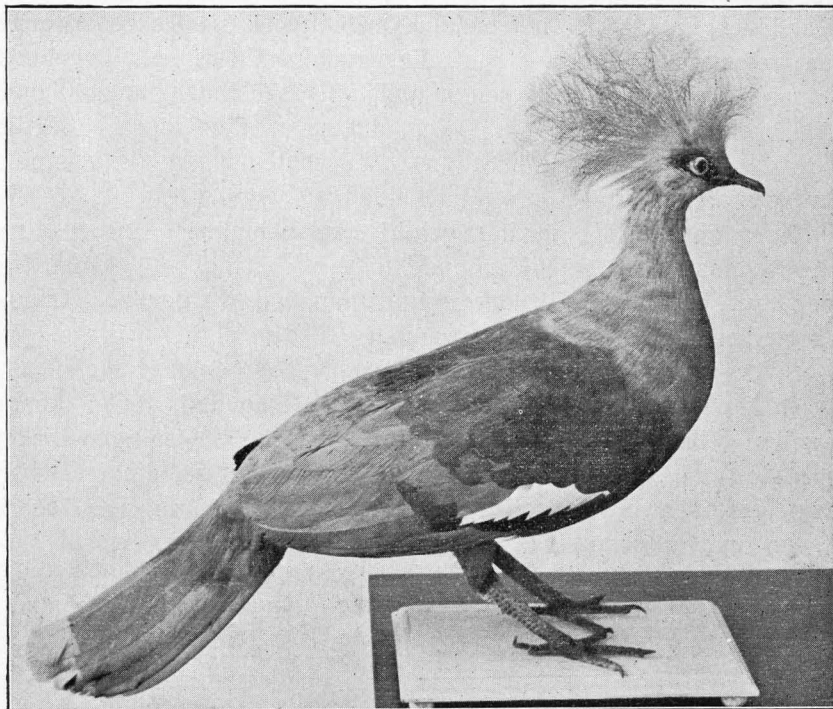

Fig. 2. *Goura coronata*. Exemplaar uit het Zoölogisch Museum.

de kippen los. Deze weten, dat het nu ernst wordt en blijven een beetje uit de buurt. Voor een slag met de vleugels hebben ze respect. Dat ze daarmee een flinken klap kunnen uitdeelen, heb ik ondervonden, toen ik ze van een oude in een nieuwe ren wilde overbrengen. Zoolang men ze niet bij de vleugelwortels vast kan grijpen, is het zaak voorzichtig te zijn.

Ik had het zooeven over de sierlijke danspassen, die ze kunnen maken. De geheele houding is dan zeer eigenaardig. De vleugels staan verticaal omhoog, ook de staart wordt uitgespreid. Daarbij hellen ze met kop en romp beurtelings naar rechts en links en bewegen zich al laveerende onder het maken van coquette pasjes en sprongetjes voorwaarts. Soms maken ze met een sprong plotseling rechtsomkeert en blijven met uitgespreide vleugels een poos staan pronken. Ik geloof niet, dat deze bewegingen dienen om het vrouwtje het hof te maken. Vaak heb ik gezien, dat ze voor de kippen die dansen uitvoerden, soms ook was er geen enkel toeschouwer; misschien waren dit vooroefeningen voor een later te geven voorstelling.

Zeer eigenaardig is het geluid, dat ze maken. Bijna den geheelen dag hoort men een eenigszins weemoedig klinkend, diep, doordringend gebrom. Waarschijnlijk is dit een lokroep, want wanneer ik dat geluid naboots, worden ze terstond veel beweeglijker en levenslustiger dan anders. Ze gaan statig in de richting van het geluid af, waarbij ze den staart rhythmisch op en neer bewegen.

In de vroege ochtenduren, doch ook des avonds tegen donker hoort men vaak een heel ander geluid, waarbij ze weer zeer komische bewegingen maken. Het geheele lichaam schijnt zich dan als 't ware te bewegen om een as, die in het midden dwars door het lichaam gestoken is. Beurtelings buigen ze den kop omlaag, waarbij de kroon den grond raakt, en den uitgespreiden staart omhoog, dan weer wordt de kop hoog opgeheven, terwijl de staart over den grond sleept. Daarbij maken ze een geluid, dat zich het best laat vergelijken met het slaan op de bedoek. Het geluid klinkt ongeveer als: „doek, doek, doek-doek, doek-doek, doek-doek.”

Nog een ander geluid, dat vrees schijnt te kennen te geven, heb ik van een der mannetjes kunnen opmerken. Ik had midden in het hok een boomstronk geplaatst om ze gelegenheid te geven een nest te maken. Een der mannetjes wilde nu 's avonds niet naar binnen, telkens vloog hij onder het maken van een knorrend geluid weer terug, als hij het vreemde voorwerp in het oog kreeg. Eindelijk moest hij met geweld naar binnen gejaagd worden; ook toen hoorden wij duidelijk een geknor als van een jong varken.

Bij zonnig weer nemen ze vaak op de wijze der kippen een zonnebad. Wel graven ze zich niet in het zand in, doch ze gaan beurtelings op een der zijden liggen en steken de vleugels omhoog, om zich over het geheele lichaam door het zonnetje te laten koesteren. Ook bij een regenbui na eenige droge dagen nemen ze op dezelfde wijze een bad. Ze laten zich daarbij soms kletsnat regenen. Het is mij nog niet gelukt in deze eigenaardige houding een foto van ze te maken.

Volgens BREHM kan men levende kroonduiven vooral in Hollandsche dierentuinen zeer vaak aantreffen. Ze zouden zich daar regelmatig voortplanten. Dit laatste klopt niet met de mededeelingen uit Artis, waarin o. a. gezegd wordt:

„We leven hier in Artis nog steeds in hope, dat de kroonduiven ons eens jongen zullen schenken. Tot nog toe is dat niet geschied. Wel heeft een paar dier fraaie vogels eens in hun volière een nest gemaakt, maar tot onzen spijt is het leeg gebleven.”

Het nest, dat ze maken schijnt overeen te komen met dat der Europeesche wilde duiven. Het ei is geheel wit en ongeveer zoo groot als een gewoon kippenei.

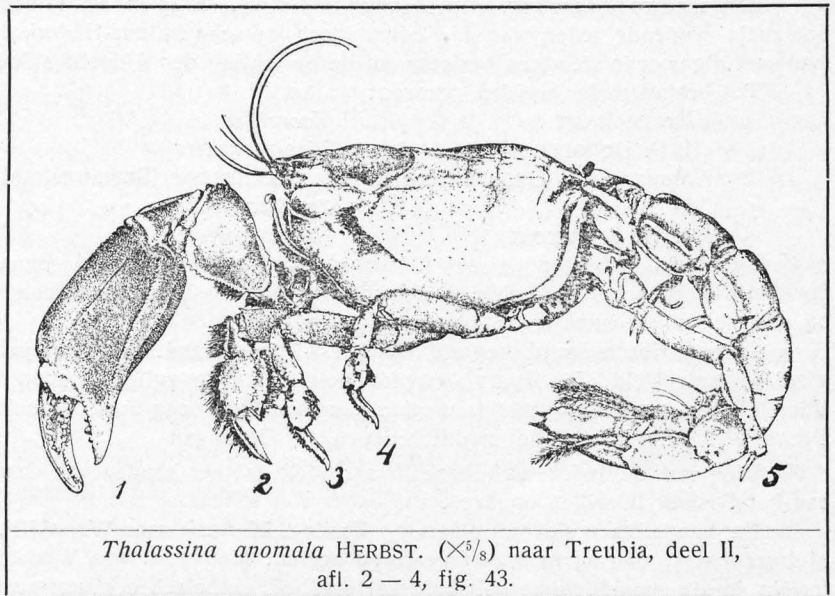
Eenigen tijd geleden maakten twee der mannetjes aan het wijfje op in 't oog vallende wijze het hof. Wel toonde het wijfje eenige toenadering, doch daarbij is het gebleven. Eigenaardig is, dat het wijfje, dat zooals boven gezegd is, tot de gewone kroonduiven behoort, zich het meest scheen aangetrokken te gevoelen tot de waaiierduif. Mochten ze zich nog eens voortplanten, dan hoop ik dit later in dit tijdschrift te vermelden.

v. W.

EEN MOL ONDER DE KREEFTEN.

Een der mooie foto's, welke het artikel van den Heer MEINDERSMA over de mangrove-boschen verluchten, stelt een krabbenheuvel voor, met een modderkoker of schoorsteentje er bovenop (fig. 7 op bldz. 44). Zulke heuvels komen, naar de schrijver mededeelt, veel voor in het gebied der strandbosschen, vooral in de iets oudere gedeelten. Een volgende afbeelding (fig. 8 op bldz. 45) toont ons, hoe een groote varen, de *Acrostichum aureum*, de typische vegetatie vormt van deze heuvels.

Ook tusschen de empangs (zeevischvijvers) bij Batavia komen die heuveltjes vrij veel voor en ook hier zijn zij van de typische modderkokers voorzien. Zij worden gemaakt door een dier, dat zich blijkbaar alleen 's nachts naar buiten waagt en dus zelden gezien wordt. Niettemin kennen de Inlanders het als de „oedang tanah”, en gelijk die naam al aanduidt, heeft het inderdaad meer het uiterlijk van een

Thalassina anomala HERBST. ($\times \frac{5}{8}$) naar Treubia, deel II, afl. 2 — 4, fig. 43.

„oedang” (kreeft, garnaal) dan van een krab. Dit blijkt uit bijgaande afbeelding: het achterlijf is flink ontwikkeld en niet, als bij de krabben, rudimentair en naar voren tegen de onderzijde van het kopborststuk aangeklapt. Ook de vorm van het kopborststuk zelve doet meer aan een kreeft dan aan een krab denken. De scharen zijn ongelijk ontwikkeld: de eene is duidelijk krachtiger dan de andere, en wel heb ik exemplaren gezien, waarbij de linker het krachtigst was, evenals bij den palmendief (zie bldz. 9), en ook zulke, waarbij de rechter het grootst was. Tot de eerste behoort het afgebeelde dier. Bij het bekijken van de scharen valt op, dat de onbewegelijke vinger van den „nijptang” bijzonder klein is ten opzichte van den bewegelijken vinger. Vergelijken wij den vorm van poot 3, 2 en 1 (de „schaar”)